

Ned, 20-10-2024, 12:13:07

Potpora

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda.

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

Komentirajte

Telefon

Radi dogovora o priložima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj 385-95-909-7746.

AKT

AKT d.o.o. knjigovodstvo i porezne usluge

01/370-8106
akt@zg.t-com.hr

Sokolska 37
Zagreb

S HKV-om OD POČETKA!

Poveznice

Davor Dijanović

(Geo)političke teme i mete

D. Dijanović: Demografska obnova: Zaključci i perspektive

Objavljeno: 17. listopada 2024.

4 komentara

Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (X.)

U Hrvatskoj je posljednjih godina sazrijela svijest o tome da je demografija ključno strateško pitanje hrvatske budućnosti i identiteta. Podatci Državnog zavoda za statistiku jasno ukazuju na činjenicu da Hrvatska ima sve viši prirodni pad broja stanovnika. Osim toga, u posljednjih više od deset godina svjedočimo novome iseljeničkom valu. Prema izračunima nekih demografa Hrvatsku je u tom razdoblju napustilo gotovo pola milijuna ljudi.

Mnogi krajevi Hrvatske, a to se posebno odnosi na ruralne krajeve, doslovce su ispražnjeni od ljudi što u perspektivi stvara probleme i po nacionalnu sigurnost. Potaknut ovima po Hrvatsku sudbonosnim problemima odlučio sam kroz seriju autorskih tekstova, ali i razgovora s nizom istaknutih stručnjaka, upozoriti na probleme, detaljno ih raščlaniti, ali i – na čemu je naglasak ovoga projekta – ponuditi rješenja za goruće probleme.

Kroz razgovor s demografom dr. sc. Stjepanom Štercom nastojali smo objasniti uzroke prirodnog pada broja stanovnika, ali i ponuditi moguća rješenja

Šterc je upozorio na to da je prošla 2023. godina bila rekordna po prostornoj zahvaćenosti prirodnim nestankom svih županija i Grada Zagreba, 96,9 % svih administrativnih gradova i 92,5 % svih općina. „Intenzitet prirodnog pada i njegovo prekrivanje praktički cijele Hrvatske jasan je i egzaktn znak za uzbunu i konačno prihvatanje demografske problematike na razini strateškog razvojnog i sigurnosnog značenja prvog reda veličine u smislu revitalizacijskog provođenja po svim modelima“.

Kao moguće mjere revitalizacije Šterc je ponudio „poticanje stupanja u brak kreditnim i stambenim modelima i ovisno o broju djece u braku vraćanje/ne vraćanje kredita i dodjela vlasništva, svim zaposlenim i nezaposlenim ženama u trudnoći i porodijskom razdoblju prosječna mjesečna plaća, svim zaposlenim mladima povećanje plaća temeljem ukidanja poreza na dohodak, obiteljima s brojnjom djecom smanjiti komunalne naknade itd. itd.“.

Šterc je dodao da brojne obitelji osiguravaju temeljne sustave u budućnosti i trebaju biti osnova vrijednosnog sustava.

Kad su u pitanju ekonomsko-financijski aspekti obnove, istaknuli smo više čimbenika.

Iako zakon onemogućava dugogodišnji rad na određeno vrijeme, brojni poslodavci zakonski izigravaju tu zabranu, a to kod mladih stvara nesigurnost, posebno ako obavljaju poslove koji su relativno nisko plaćeni. Ta nesigurnost djeluje destimulativno na odluku o tome hoće li se imati djeca i koliki će biti njihov broj. Kad su žene, odnosno potencijalne majke u pitanju, zakon je do sada često bio takav da je kažnjavao majčinstvo. Bilo da govorimo o naknadama za čuvanje trudnoće ili o naknadama za roditeljski dopust.

Osim nemogućnosti pronalaska kvalitetnog radnog mjesta, s adekvatnim primanjima (koja treba promatrati u kontekstu sve snažnijeg rasta troškova života), mlade obitelji susreću se i s drugim problemima kao što je rješavanje stambenog pitanja. Vrtoglavi rast cijena nekretnina otežava stambeno zbrinjavanje. Od ostalih problema treba istaknuti brojne administrativne prepreke i otežan pristup javnim uslugama i vrtićima.

Na ekonomskom planu trebalo bi razmisliti o povećanju iznosa financijskih potpora za novorođenčad i malodobnu djecu. Potrebno je, nema dvojbe, povećati i novčanu naknadu za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust. Kako bi se smanjio jaz u plaćama između muškaraca i žena, poticajno bi bilo smanjiti porez na dohodak za majke.

Među mjerama koje možemo vidjeti u drugim zemljama EU-a treba spomenuti i potpore za stanovanje obiteljima s djecom te povećanu izgradnju i ponudu priuštivih stanova. Gradovi i općine uz suradnju s državom trebali bi ulagati o

HR kalendar

- 19. listopada 1403. Hrvoje Vukčić Hrvatinić postaje kralj, namjesnik Hrv. i Bosne
- 19. listopada 1874. svečano otvoreno moderno Sveučilište u Zagrebu
- 19. listopada 1990. velikosrpski osvajači minirali Splitsku prugu
- 19. listopada 1992. – ratna zbivanja
- 19. listopada 1993. – ratna zbivanja
- 20. listopada 1770. rođen Janko Drašković
- 20. listopada 1991. – ratna zbivanja
- 20. listopada 1993. – ratna zbivanja

Pretraži hkv.hr

POBOLJŠAO Google

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva
urednistvo@hkv.hr

Snalaženje

Svi članci na Portalu su

smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi_pojam site:hkv.hr“.

Administriranje

Zapamti me ☐

- [Zaboravili ste korisničko ime?](#)
- [Zaboravili ste lozinku?](#)

Mladim obiteljima treba pomoći i kroz porezne olakšice, npr. kod kupnje nekretnina ili automobila sa sedam sjedala. U nekim zemljama, npr. Mađarskoj, majkama s troje ili više djece briše se zajam od nekoliko desetaka tisuća eura.

Zaključak je da bi za demografiju trebalo trošiti barem 4 posto proračuna.

U razgovoru s Ivanom Bilić Antičević, majkom petero djece, istaknuto je da financijsko-materijalni razlozi nisu bili presudni prilikom zasnivanja njezine obitelji, iako danas ta obitelj u materijalnom smislu ima daleko više nego na početku braka. Presudna je bila kršćanska otvorenost prema životu.

„Danas mladi čekaju da sve bude idealno pa će se tek onda vjenčati. Očekuju da prije vjenčanja moraju imati riješeno stambeno pitanje, auto, stalan posao itd. Da smo mi to sve čekali, ne bismo sigurno danas imali šestoro djece. Nama je bilo važno vjenčati se i zajedno stjecati. I evo uvjerali smo se da je zajedno lakše nego pojedinačno“, istaknula je Bilić Antičević.

Zanimljivo, ova se obitelj odlučila preseliti na selo.

Vrlo smo slične odgovore dobili i od obitelji Glavaš, u kojoj je također rođeno petero djece.

„Želja, ili bolje rečeno otvorenost životu, tj. prilici da imamo više djece bila nam je prirodna još od samih početaka veze. Budući da smo znali da ćemo se vjenčati relativno mladi (23 i skoro 21 godina), a da ćemo u braku biti otvoreni životu, nadali smo se da ćemo imati brojnu obitelj. Svjesni da nemamo zadnju riječ u tome koliko djece i kada ćemo ih točno dobiti imati, a ne želeći se od početka ograničavati koliko ćemo veliku obitelj imati uvijek smo se zezali da će ih biti 12. To je bio neki figurativni broj nakon kojeg bi ljudi najčešće prestali ispitivati koliko djece će biti planirano“, istaknuli su u obitelji Glavaš

Zanimljiv je i pogled obitelji Glavaš na percepciju brojnih obitelji: „Ako pričamo o percepciji 4+ obitelji kao brojnoj obitelji, možemo sa sigurnošću reći da se radi o nečem egzotičnom i nesvakidašnjem (što je statistike i pokazuju). Teško ili nezahvalno je ulaziti u konkretnije analize percepcije društva, ali djeluju dominantno negativno, iako je društvu kao cjelini, a i državi, bilo kao majci ili kao mačehi, u interesu da ima što više obitelji sa što više djece pa bi sukladno tome odnos prema takvim obiteljima trebao biti afirmativniji“.

O financijskim aspektima iz ove su obitelji poručili: „U svakom smislu danas imamo više u odnosu na početak braka, pa i u materijalnom. Kontinuirano radimo na financijskom opismenjavanju samih sebe i naučena načela primjenjujemo u svakodnevicu. Pratimo okvirnu vrijednost cjelokupne imovine kojom raspolažemo (novac+vrijednosni papiri+pokretnine+nekretnine) i nastojimo kroz redovno budžetiranje biti vjerni upravitelji povjerenih nam dobara. Od prvih dana veze smo krenuli sa primjenom biblijskog načela davanja desetine Bogu (kroz Crkvu ili izravno potrebitima) i vjerujemo da na taj način ostavljamo dovoljno mjesta za manja i veća čuda koja se onda i događaju. S obzirom na skroman početak veze (oko 1.000€ ušteđevine) nije teško imati više. Mislimo da je to i dobro, jer često kad se pitamo 'što ako', vratimo se da ćemo biti kao na početku i ponovno ići iz početka, što nije tako strašno“.

O demografskoj obnovi i brojnim obiteljima razgovarali smo i s demografom dr. sc. Draženom Živićem. On je istaknuo da na odluku o imanju ili neimanju djece, kao i o njihovom broju, utječu brojni demografski, društveni, ekonomski, medicinski, kulturološki, identitetski i sigurnosni čimbenici, pri čemu u najvećem broju slučajeva oni sinergijski djeluju.

Istraživanja pokazuju da su sigurnost i dugoročnost provedbe mjera populacijske politike, te s njom povezanih drugih javnih politika (stambene, ekonomske, porezne, migracijske, regionalne, obrazovne, zdravstvene i dr.), neovisno o kojim je mjerama riječ, bitan čimbenik donošenja odluke o reprodukciji i potomstvu. Uz navedeno, tri iznimno važna, možda i odlučujuća čimbenika koji determiniraju reproduktivno ponašanje su: radno mjesto i pravedna naknada za obavljeni rad, riješeno stambeno pitanje i osigurana institucionalna skrb za djecu u predškolskoj dobi.

Živić smatra da „dubina demografske krize u kojoj se Hrvatska nalazi zahtijeva provođenje svih tipova populacijske politike, što znači pronatalitetne, imigracijske i redistributivne. Pritom je važno da se poštuju ključna načela provedbe, a to znači:

cjelovitost, dugoročnost i dobrovoljnost. Populacijska politika treba izbjeći svaki oblik prisilnosti, ali to ne znači da država ne treba ili smije ponuditi što bogatiji spektar demografskih mjera koje mogu pozitivno utjecati na odluku o imanju djece, na odluku o ostanu ili povratku/doseljavanju u Hrvatsku, kao i na odluku u kojem dijelu Hrvatske njezini građani žele živjeti i raditi. U tom smislu mjere trebaju: 1. potaknuti promjenu u reproduktivnom ponašanju, što znači olakšati odluku o imanju djece kao i njihovom broju; 2. podizanjem opće kvalitete življenja olakšati roditeljima, obiteljima, povratnicima i doseljenicima život i rad u zemlji, napose skrb o djeci koju imaju ili žele imati“.

Za dr. sc. Živića demografska obnova nije utopija, ali nije ni jednostavan zadatak.

O razlozima iseljavanja iz Republike Hrvatske razgovarali smo s demografom dr. sc. Nenadom Pokosom.

Što se tiče razloga iseljavanja, istraživanja pokazuju da su ispitanici kao najčešći razlog iseljavanja naveli „neorganiziranu i loše vođenu državu, nesposobne političare i političke stranke bez vizije“. Nakon toga slijedila je skupina odgovora nazvana „beznade, besperspektivnost zemlje, propadanje države, društva i naroda“, a iduća kategorija odnosila se na „zapošljavanje podobnih, stranačkih ljudi, nepotizam i 'rodake'“. Na četvrto mjesto ispitanici su stavili „korupciju i kriminal u državi, u svim segmentima društva“ itd.

Kad je u pitanju povratak iseljenika Pokos ističe: „Jedan od osnovnih uvjeta za povratak u Hrvatsku je podizanje životnog standarda odnosno kupovne moći. Među članicama EU, Hrvatska je prošle godine dosegla 76 % prosječnog standarda EU-a odnosno BDP-a po stanovniku. Time Hrvatska s Mađarskom dijeli 22. od 27 mjesta, a ispod nas su Slovačka, Latvija, Grčka i Bugarska. S druge strane, Irska je na 112 % iznad prosječnog standarda EU, Nizozemska na 30 %, Danska na 28 % itd. Smatra se da bi podizanje BDP-a po stanovniku na razinu između 80 i 90 % prosjeka EU trebalo smanjiti iseljavanje, a potaknulo povratak u domovinu iseljenika koji su se iselili zbog ekonomskih razloga u razvijenije članice. Osim toga, povratnicima bi trebalo olakšati pronalaženje posla te mogućnosti napredovanja što mnogi iseljenici ističu kao razloge zbog čega su otišli iz zemlje. Naravno, trebalo bi sustavno suzbijati korupciju te iskorijeniti nepotizam i klijentelizam“.

Dr. Pokos smatra da je za demografsku obnovu prekasno te bismo umjesto toga trebali razmišljati o ublažavanju odnosno zaustavljanju negativnih demografskih trendova iako će za to trebati veliki napor.

U razgovoru s povratnikom iz Paragvaja i predsjednikom udruge „Hrvatski korijeni“ Estigarribijom Villasantijem analizirali smo situaciju među potencijalnim povratnicima iz Južne Amerike. Prema našem sugovorniku volja za povratak postoji, no postoje i brojni problemi, prije svega oni birokratski i integracijski. Hrvatskom potomku moglo bi proći i do pet godina da dobije prvu hrvatsku putovnicu, upozorava Villasanti koji je ujedno ponudio i niz rješenja za bolju integraciju povratnika.

U razgovoru s Ministarstvom demografije i useljništva također smo razmotrili mogućnosti povratka iseljenika. Iz Ministarstva su poručili da je u tijeku „uspostava Registra stanovništva na čemu radi Ministarstvo financija. Uspostava Registra važan je iskorak zahvaljujući kojem će sva tijela državne uprave imati ažurirane informacije i podatke o stanovništvu na temelju kojih će se donositi odluke, mjere i programi. Što se tiče broja Hrvata izvan Hrvatske, procjenjuje se da oko 3.4 milijuna Hrvata živi izvan Hrvatske i Bosne i Hercegovine“.

„Činjenica da je formirano Ministarstvo demografije i useljništva ukazuje da je Vlada pitanje demografije stavila u vrh svojih politika. Uz dekarbonizaciju i digitalnu transformaciju, demografija je jedan od ključnih ciljeva Programa Vlade. Točno je da demografska obnova mora biti dio svih politika. Bez demografije nema kvalitetne obrazovne politike, nema regionalnog razvoja, nema tržišta rada, nema stambene politike. Zato je suradnja s drugim resorima, uz mjere koje se provode na razini Ministarstva demografije i useljništva, ključna za kvalitetnu demografsku obnovu. Suradnja s drugim nadležnim resorima je zadovoljavajuća“, poručili su iz Ministarstva.

Uskoro se očekuju i prijedlozi konkretnih mjera od Ministarstva demografije i useljništva.

Naš serijal članaka završili smo s člankom u kojemu smo razmotrili ideju obnove sela i povratka na selo kao jednu od mjera demografske obnove.

Brojna hrvatska sela opustjela su i nalaze se pred nestankom. Međutim, bez jakog sela nemoguće je imati jake gradove i, u konačnici, jaku državu. Izumiranje čitavih sela i naselja i posljedično koncentriranje stanovništva u većim središtima dovodi u pitanje nacionalnu sigurnost i sposobnosti efektivne kontrole prostora.

Kako bi se s jedne strane spriječilo daljnje iseljavanje iz sela, a s druge potaknulo mlade na povratak na selo, potrebno je realizirati više preduvjeta. Potrebno je podići kvalitetu života u ruralnim područjima, a valjalo bi razmisliti i o poreznim olakšicama. Dio rješenja leži i u promjeni mentaliteta. Živjeti na selu ne predstavlja ništa sramotno i nazadno, kako se to nerijetko znalo prikazivati. Život na selu, ako je ovo selo dobro prometno povezano s većim središtima, pruža brojne prednosti. Priroda je na selu mnogo bolje okružje za odgoj i podizanje djece, nego život u velikim zgradama i naseljima bez zelenila.

U brojnim ruralnim sredinama stambeno pitanje ne predstavlja nikakav problem. Velike kuće, pa i čitava gazdinstva mogu se kupiti po cijenama koje su nekoliko puta niže nego u gradovima gdje se već duže vremena postavlja pitanje priuštivosti nekretnina. Potrebno je, stoga, inzistirati na boljoj prometnoj povezanosti sela s gradovima, što je nužno za rad, obrazovanje djece te medicinske i druge javne usluge. U većim selima gdje postoje preduvjeti (određeni broj stanovnika) potrebno je ulagati i u vrtiće i škole, športske aktivnosti, ali i druge usluge kao što su ambulanta i pošta.

Mlade koji se žele vratiti na selo moglo bi se kroz određeno vrijeme osloboditi od poreznih davanja. APN krediti mogli bi u većem postotku subvencionirati one obitelji koje nekretninu žele kupiti na selu.

Kroz serijal pod naslovom „Demografska obnova: mogućnost ili utopija?“ razmotrili smo mjere/uvjete koji bi potaknuli mlade obitelji na imanje (više) djece. Razmotrili smo preduvjete koji bi trebali biti ispunjeni da se ljude zadrži u Hrvatskoj. Osim toga, naglasak smo dali i na temu mogućeg povratka iseljenih Hrvata, i to ne samo onih koji su iselili posljednjih godina, nego i onih koji već naraštajima žive u inozemstvu, a iskazuju interes za moguću povratak u pradomovinu. U konačnici smo progovorili i o temi obnove hrvatskog sela.

Demografska obnova nije utopija. Ona je mogućnost, ali se mora postaviti u fokus kao ključno strateško pitanje hrvatske budućnosti.

Davor Dijanović

Tekst je dio niza „Demografska obnova: mogućnost ili utopija?“, a na Portalu HKV-a objavljen je u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2024. godini Agencije za elektroničke medije. Prenosjenje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autorova imena.

Povezano

- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (I.)
- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (II.)
- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (III.)

- D. Dijano **Izdvojeno** 'ska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (IV.)
- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (V.)
- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (VI.)
- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (VII.)
- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (VIII.)
- D. Dijanović: Demografska obnova Hrvatske: mogućnost ili utopija? (IX.)

ALSO ON PORTAL HRVATSKOGA KULTURNOG VIJEĆA

Richard Dean Anderson Is Almost 80,
Investructor

6 days ago · 1 comment

B. Stanić: Kriza o
kojoj se ne govori

3 days ago · 2 comment

TON-SLIKA-
POLITIKA (ep
16): Vučić u .